

VOORWOORD

Beste leden

Na een deugdloze vakantie wordt het tweede deel van het Mercatorjaar opgestart. De werklieden van het SteM kunnen terugblikken op een geslaagde "Mercator Digitaal"-tentoonstelling (ruim 12 000 bezoekers). Een succes mag je deze productie wel noemen. De medewerking van onze eerbiedwaardige vereniging was onmisbaar. Meerdere redenen liggen daar aan de grondslag van. Over de unieke globes en atlassen hoef ik niet verder uit te weiden, die spreken voor zich. Maar ook de medewerking van twee gemotiveerde bestuursleden: Eddy Maes en Sandra Vancauwenberghe zorgden ervoor dat de vele groepen zich goed voelden op de erfgoedsite van Sint-Niklaas. Daarbij mochten we een 'eigen' tentoonstelling opbouwen. Jan De Graeve, een naam als een klok binnen de wereld van de landmeters, liet ons even meekijken in zijn eigen bibliotheek. De meerwaardezoeker kwam hier absoluut aan zijn of haar trekken. Ook ik mocht mee ontdekken in de kamerwereld van Mercator. Het maakt mijn respect voor deze Waaslander alleen maar groter. De vele bezoekers (ruim 1900!) aan deze extra-tentoonstelling ontdekten onze uitstekende dvd over het leven van Gerard, en we mochten mooie verkoopcijfers vaststellen.

De Kring maakt van het Mercatorjaar gebruik om ook de conservatieplicht alle eer aan te doen. We konden voldoende middelen bekomen om een Mercator-Hondiusatlas prachtig te laten restaureren. Op zaterdagen 29 september en 6 oktober hebben alle leden de kans om deze atlas zelf even te bewonderen (zie verder). Eigenlijk ben ik misschien hierover het meest fier. Immers, de naam van de Kring wordt steeds met veel respect uitgesproken, omdat wij zelf zeer veel respect hebben voor ons verleden. En wij willen dit dan ook overleveren aan de generaties na ons.

Over het eindschot in de maand december heb ik het later nog.

Tot binnenkort!

Chris de Beer

Openingsuren bibliotheek

Leeszaal KOKW vanaf 1 september open op zaterdagvoormiddag tussen 9u30 en 12u30

De vakantiesluiting van de bibliotheek en het documentatiecentrum werd door de bestuursleden en medewerkers van de Kring aangegrepen om een kleine herschikking van de leeszaal door te voeren.

Vanaf zaterdag 1 september staan de bibliotheekmedewerkers opnieuw tot uw dienst. Opgelet! Vanaf 1 september worden **de openingsuren gewijzigd**: leeszaal en documentatiecentrum zijn dan open **elke zaterdagvoormiddag tussen 9.30u.-12.30u.**

Een bezoek buiten de openingsuren is mogelijk na afspraak via info@kokw.be.

Open Monumentendag

Open Monumentendag in huis Janssens en leeszaal KOKW
zondag 9 september van 10 tot 18u

Op de Open Monumentendag van 9 september 2012 zet de KOKW opnieuw de deuren van het Huis Janssens open. Iedereen is welkom tussen 10u en 18u. U krijgt er een terugblik op het huishouden en interieur van de familie Alfons Janssens – De Schrijver of u kan er nog eens rondwandelen in het vroegere museum en jeugtherinneringen bovenhalen.

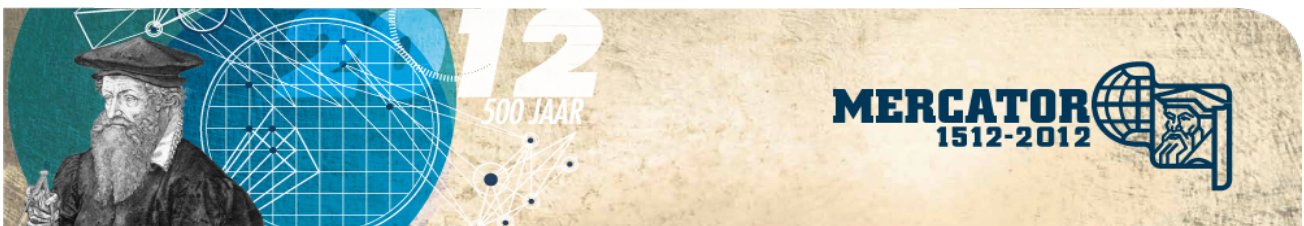

Kaderend in het thema van de Open Monumentendag “Muziek, Woord en Beeld” zetten we ook een heel bescheiden stukje van het verzamelde erfgoed van de KOKW in de kijker.

In de Vlaamse zaal stellen we enkele documenten tentoon rond het thema “Woord” en worden om 11u., om 14u. en om 16u. een aantal gedichten voorgedragen van en over Fons Janssens. Voor het thema “Muziek” hebben we een aantal partituren en muziekinstrumenten bovengehaald en in de traphal opgesteld. Voor het thema “Beeld” selecteerden we enkele pareltjes van devotieprentjes uit de 17de, 18de en 19de eeuw, die we u dan heel toepasselijk in de kapel van het Huis Janssens kunnen tonen.

Naast het Huis Janssens kan u ook in de leeszaal van de KOKW terecht, waar we u uitnodigen om mee te genieten van de schitterende dvd die in het kader van het Mercatorjaar gemaakt werd en hier doorlopend zal te bekijken zijn.

Sandra Vancauwenberghe – bestuurslid KOKW

ACTIVITEITEN MERCATORJAAR

KOKW restaureert kaarten en Mercator-Hondiusatlas in Mercatorjaar

1. Handschriftelijke kaarten van landmeter Fransen

In opdracht van de KOKW werden 24 handschriftelijke (kadaster)kaarten van landmeter Fransen gerestaureerd door Hannelore Mattheus (Antwerpen). Deze kaarten (datering ca. 1840) behelzen de gemeenten Zwijndrecht, Burcht, Melsele en Beveren.

Deze restauratie omvatte:

- het weghalen van de eerdere herstellingen, wat veel omslachtiger en tijdrovender was dan ingeschat,
- nadat die eerdere herstellingen waren weggenomen, werd duidelijk hoe broos en fragiel de kaarten zijn. De scheuren waren heel hard en krulden, zodat enkel plaatselijk behandelen, zonder extra vocht toe te dienen om het papier te laten relaxeren, zo goed als onmogelijk was.

Daarom werden de kaarten vochtig behandeld, maar dan was er weer het probleem van de aanwezige inktvraat. Als ze toch bevochtigd werden, konden ze beter meteen gedoubleerd

worden, wat efficiënter was dan elke vouw of scheur apart te behandelen. Dit gaf extra steun en stevigheid voor toekomstige manipulatie van de kaarten.

Dus werd besloten dat de kaarten:

- moesten gewassen worden (dat gaf ook het voordeel dat een deel van de herstellingen in het waterbad zouden loskomen, in plaats van de intensieve manuele afname)
- water heeft een zeer nadelige invloed op ijzergallusinkten, dus moest de inktvraat eveneens behandeld worden (inactiveren met fytaat en ontzuring met calciumbicarbonaat)
- dat de kaarten moesten gedoubleerd worden, en
- dat de kaarten minimum 3 weken moesten drogen.

Hannelore Mattheus leverde hiermede zeer mooi werk! Onze 24 gerestaureerde kaarten rusten nu in een mooie zuurvrije opbergdoos. Ze zijn beschikbaar voor één of ander project.

2. Mercator-Hondiusatlas

En dan is er nog de restauratie van een Mercator-Hondiusatlas van 1613, eveneens door Hannelore Mattheus (Artesis Hogeschool Antwerpen, Schilderkunst-Polychromie, 2007). Een prachtige atlas met perkamenten omslag, versierd met gouddruk en mooi ingekleurde kaarten:

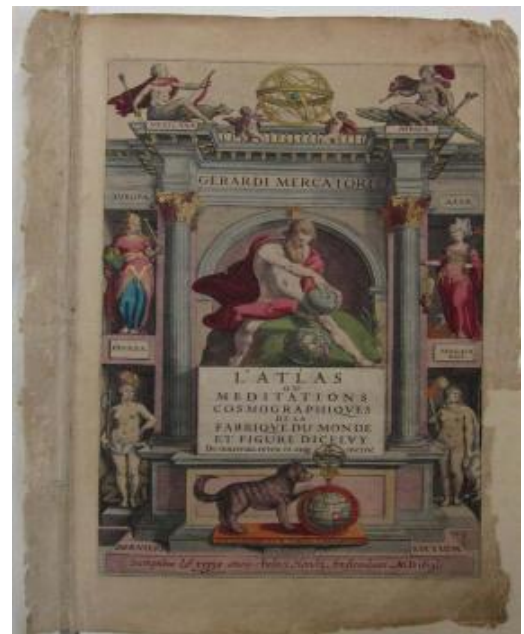
L'Atlas ou Méditations Cosmographiques de la fabrique du monde et figure diceluy

Dernière édition.

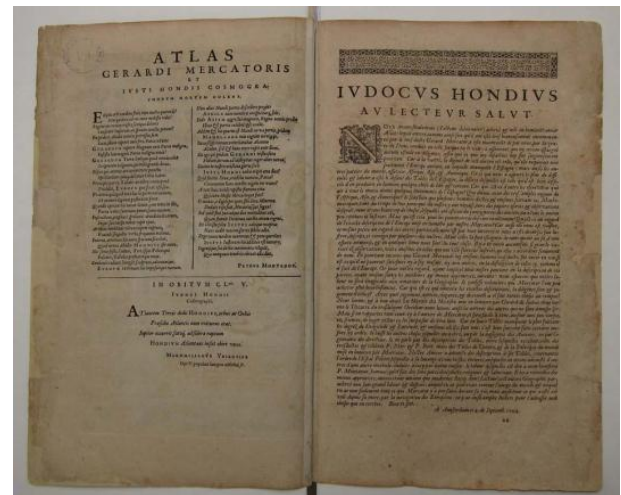
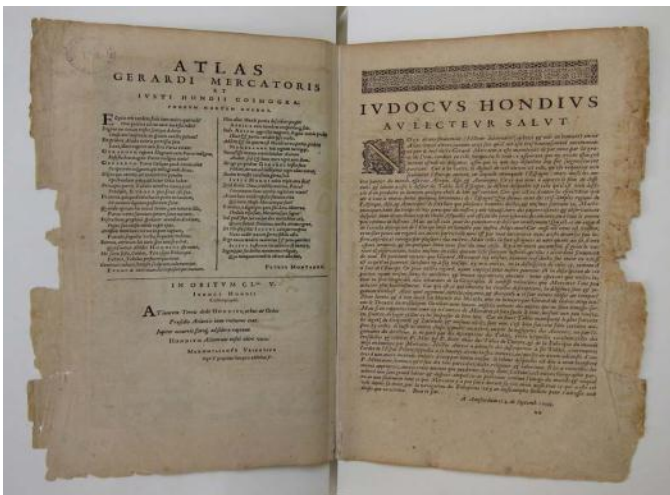
Auteurs: G.Mercator- J.Hondius

Uitgever: J. Hondius 1613 Amsterdam.

Enkele foto's illustreren de staat van de Atlas "voor" en "na" behandeling:

Herstelling van de **titelpagina** Mercator-Hondiusatlas

Herstelling van de **randen** van de Mercator Hondiusatlas

Herstelling van de **Mercator-Hondius pagina**.

Voorstelling van gerestaureerde Mercator-Hondiusatlas (1613) aan de leden!

De herstelling van de Mercator-Hondiusatlas 1613 zou nooit tot stand gekomen zijn zonder de steun van de provincie Oost-Vlaanderen en de inzet van de KOKW.

Op zaterdag 29 september en zaterdag 6 oktober 2012 tussen 9.30u. en 12.30u. kunnen de leden van de KOKW en sympathisanten deze gerestaureerde atlas komen bewonderen in de leeszaal van de Kring, Zamanstraat 49 te Sint-Niklaas.

Gedurende het **Mercatorjaar 2012** herdachten we dus niet alleen dat Gerard Mercator 500 jaar geleden in Rupelmonde werd geboren, maar ook dat 400 jaar geleden **Judocus Hondius** stierf. We schrijven 1612. De atlas die we restaureerden is dus straks 400 jaar oud!

Voor de KOKW is dit een mooie afsluiting van zijn werking naar het Mercatorjaar 2012 toe. Een succesvol jaar met 1.928 bezoekers voor onze tentoonstelling "*Bibliothecae Gerardi Mercatoris*" en meer dan 12 000 bezoekers aan de tentoonstelling "*Mercator Digitaal*" in het SteM, waar de bezoekers toppers uit onze Mercatorcollectie konden bewonderen:

- de aardglobe uit 1541,
- de hemelglobe uit 1551,
- onze volledige facsimile van de kaart van Vlaanderen van 1540, basis van een digitaliseringsproject met UGent en Prof. P. De Maeyer,
- de gedigitaliseerde atlasen,
- de Chronologia,
- het boekje over het gebruik van het cursiefschrift, *Literarum Latinarum*,
- het boekje "*Evangelicae historiae quadripartita Monas, sive Harmonia quator evangelistarum*,...
- de driedelige Janssoniusatlas van 1638,
- de Ptolemaeusatlas van 1584,
- de Mercatoratlas van 1595, onvolledig maar met portret van Gerard Mercator door Fr. Hogenberg.

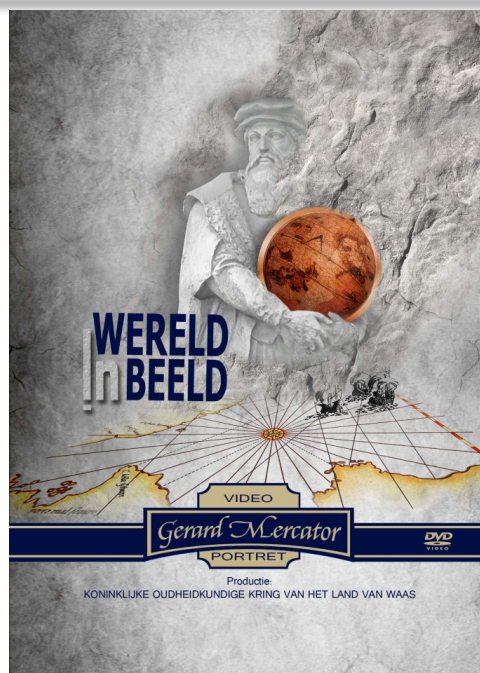
Eddy Maes, bestuurslid KOKW

Dvd "Wereld in Beeld" - Gerard Mercator - laatste exemplaren!

N.a.v. de herdenking van de 500ste verjaardag van Gerard Mercator nam de Kring contact op met Hedwige Daenens met de vraag om een documentaire te realiseren over deze intrigerende persoon. Met de financiële steun van de Maatschappij Linkerscheldeover en de vzw Mercator 2012 werd dit project tot een goed einde gebracht. De reacties op de dvd over Gerard Mercator zijn zeer enthousiast.

Praktische info:

- De dvd wordt te koop worden aangeboden aan **€ 10 (of € 15 bij verzending)**.
- De dvd is op zaterdagmiddag af te halen in de leeszaal van de Kring, Zamanstraat 49, 9100 Sint-Niklaas en is daarnaast ook te koop in het SteM, Zwijgershoek 14 en de Toeristische Dienst, Grote Markt 45, 9100 Sint-Niklaas, tel. 03/760.92.62.
- Indien de dvd moet opgestuurd, dan worden € 5 verzendingskosten aangerekend. Gelieve uw bestelling dan door te geven via dvd@kokw.be. De dvd wordt pas opgestuurd na betaling op het rekeningnummer van de KOKW, Zamanstraat 49 te 9100 Sint-Niklaas **IBAN: BE 50 8508 3519 1418** en BIC SPAABE22. Met vermelding in de mededeling van "dvd Mercator", uw naam en het aantal exemplaren.

KRINGNIEUWS

Sluiting bibliotheek en documentatiecentrum om 10 november 2012

De bibliotheek en het documentatiecentrum van de KOKW zullen gesloten zijn op zaterdag 10 november 2012.

Voorstelling Annalen

De voorstelling van deel 115 van de *Annalen* zal doorgaan op zondag 2 december 2012 om 11u. in de kapel van Sint-Lucia. Meer info volgt in de volgende nieuwsbrief.

In memoriam

We vernamen de overlijdens van:

- Dhr. Jaak Van Buynder, overleden op 7 april 2012, op 74-jarige leeftijd. Hij fungeerde als toeristische gids in Temse.
- Dhr. Louis Bosteels, weduwnaar van mevrouw Philomena De Corte, geboren te Sint-Niklaas op 1 mei 1916 en er overleden op 5 juli 2012.
- Mevr. Maria Heynderickx, echtgenote van Jean Janssens de Varebeke, geboren te Sint-Niklaas op 26 november 1934 en overleden te Beveren op 5 juli 2012.

Langs deze weg betuigt het bestuur van de Kring zijn oprechte deelneming aan de getroffen families.

ACTIVITEITEN SteM

Textielwandeling - rondleiding

Zondag 23 september 2012, 14.30u.. Vertrek aan het SteM, Zwijgershoek 14, Sint-Niklaas. Deelname: 4€, 3€ met korting; gratis met museumkaart. Reservatie verplicht: tel. 03/760.37.50 of stedelijke musea@sint-niklaas.be.

Sint-Niklaas is geen grauwe fabrieksstad. Toch was het een belangrijk textielcentrum in de 19de en 20ste eeuw. Sporen zijn nog merkbaar in de directe omgeving van het museum, dat trouwens in een oude fabriek huist. De wandeling brengt je langs riante huizen in een of andere neo- of art-nouveaustijl. De tijd dat oude fabriekspanden de binnenstad ontsierden is voorbij. De panden krijgen een nieuwe bestemming of maken plaats voor nieuwe woonprojecten. We verkennen de plaatsen en tonen met foto's hoe het uitzicht er vroeger was. De wandeling eindigt met een bezoekje aan de woning van een textielabrikant, zodat je even kan proeven van de levensstijl en grandeur van weleer.

Santé-Beauté - museumrondleiding

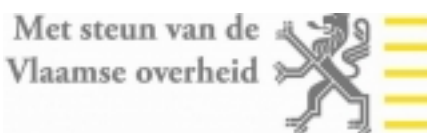
Zondag 14 oktober 2012, 14.30u. SteM, Zwijgershoek 14, Sint-Niklaas. Deelname: 4€, 3€ met korting; gratis met museumkaart. Reservatie verplicht: tel. 03/760.37.50 of stedelijkemusea@sint-niklaas.be.

De rondleiding belicht de geschiedenis van de gezondheids- en lichaamsverzorging. Op vlak van gezondheid mogen we ons gelukkig prijzen in deze tijd te leven. Bij ziekte en kwalen zocht men vroeger zijn toevlucht tot kruiden, volkse gebruiken, geloof, kwakzalvers en barbiers. Beslist geen goede tijd als je toen ziek werd. De aandacht en tijd die men aan de schoonheid van het lichaam besteedt, is eveneens sterk geëvolueerd. De kloof tussen arm en rijk was groot en duidelijk merkbaar. Toch is het een waar genot om de prachtige opsmukartikelen en accessoires van vroeger te zien. En om erbij weg te dromen.

Met dank aan:

MAATSCHAPPIJ
LINKERSCHELDEOEVER

Verantwoordelijke uitgever Nieuwsbrief KOKW: Chris De Beer, voorzitter,
postbus 144, 9100 Sint-Niklaas; e-mail: info@kokw.be; www.kokw.be